

Załącznik do Uchwały Nr XIV/ /15  
Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim  
z dnia 25 listopada 2015r.

# Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Sępólno Krajeńskie na lata 2016 - 2018



<b>Spis treści</b>	<b>Str.</b>
1. Wprowadzenie	2
2. Pojęcie rodziny	4
3. Diagnoza – stan problemu	5
4. Cele programu	13
5. Odbiorcy Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018	14
6. Oczekiwane rezultaty z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018	14
7. Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018	15
8. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy Sępólno Krajeńskie	16
9. Źródła finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018	17
10. Monitoring przebiegu Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018	17

## I. Wprowadzenie

W niniejszym programie skupiono się przede wszystkim na zadaniach gminy Sępólno Krajeńskie w zakresie zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Obecna sytuacja ekonomiczna kraju, bezrobocie, a w konsekwencji ubóstwo powodują, że wiele rodzin znajduje się w trudnej sytuacji życiowej.

To z myślą o rodzinie ustawodawca postanowił zastąpić dotychczasowy prymat prorodzinnych form opieki, pracą z rodziną w jej środowisku lokalnym, w jej miejscu zamieszkania.

Asystenci rodziny wspierają swoich podopiecznych w pokonywaniu trudności życiowych, zwłaszcza, jeśli dotyczą one opieki i wychowania dzieci. Asystent rodziny, powinien być przyjacielem rodziny, kimś kto nie „wiecznie krytykuje”, tylko stara się zobaczyć coś pozytywnego w kliencie. Stara się dostrzegać ukryty potencjał i nie skupia się na deficytach podopiecznego. Asystent spotyka się z rodziną w miejscu jej zamieszkania i wspólnie z nią opracowuje plan wychodzenia z trudnej sytuacji. W swojej pracy opiera się na zasobach rodziny.

W czasie wspólnych działań z członkami rodziny pomaga w codziennej organizacji dnia, pokazuje jak sprawnie wykonywać obowiązki domowe, opiekować się i wychowywać dzieci. Doradza jak zarządzać budżetem domowym. Informuje jak działają urzędy, wyjaśnia jak wypełniać dokumentację oraz realizować sprawy urzędowe. Wspiera w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, służby zdrowia, policji i innych instytucji. Motywuje do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i znalezienia pracy.

Jednakże najważniejsze w tych działaniach jest samo zaangażowanie rodziny, bez którego nie jest możliwa skuteczna pomoc. Z tym jednak bywa różnie. Najważniejszymi problemami w pracy asystenta jest oprócz braku współpracy ze strony rodziny są:

- brak mieszkań jako czynnik uniemożliwiający prawidłową pracę z rodziną (rodziny wielopokoleniowe, wieloproblemowe, rodziny, w których mieszka sprawca przemocy ze swoją rodziną),
- konieczność uzyskiwania zgody na asystenturę przez rodzinę (gdy nie ma postanowienia sądu rodzinnego ustanawiającego asystenta dla danej rodziny),
- roszczeniowe postawy klientów (obarczanie asystenta odpowiedzialnością za niepowodzenia we wszystkich sferach życia rodziny),
- brak poczucia bezpieczeństwa w pracy asystenta (agresja członków rodziny, choroby psychiczne) itp.

Pomimo szeroko rozumianej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny zdarzają się sytuacje, że zachodzi konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Nie wystarczy samo zaangażowanie pracowników w całym procesie bardzo ważną jest współpraca rodzin oraz ich postawa nastawiona na zmiany.

Ustawa o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej (art. 32 w/w ustawy). Piecza zastępcza ma być sprawowana nie tylko w przypadku, gdy rodzicom władza rodzicielska została odebrana, ograniczona bądź zawieszona. Ma być ona sprawowana w każdym przypadku niemożności zapewnienia przez rodziców opieki i wychowania dzieci. Zatem również w przypadkach gdy nie zachodzą zmiany we władzy rodzicielskiej rodziców i ich władza nad dzieckiem jest pełna.

Piecza zastępcza może być sprawowana w formie:

1. rodzinnej,
2. instytucjonalnej.

Do rodzinnej pieczy zastępczej zalicza się rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinne domy dziecka.

Natomiast do instytucjonalnej pieczy zastępczej należą: placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-wychowawcze i interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Finansowanie zadań wynikających z ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określone jest między powiatem, a gminą przy czym zgodnie z art. 191 ust. 9: ustawy "W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej”.

Należy stworzyć gminny program wspierania rodziny by kompleksowo wspierać rodziny, a realizacja tego programu należy do zadań własnych gminy i jest on spójny z:

1. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie na lata 2014-2020 przyjętą Uchwałą NR XLII/324/14 Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim z dnia 27 lutego 2014 roku.
2. Podstawa prawna działań: art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

## **II. Pojęcie rodziny**

Rodzina to najważniejsza podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo. Jest ona pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka.

Zgodnie z art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej w dnia 12 marca 2004r. „Rodzina to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”.

Władza rodzicielska to obowiązki i uprawnienia rodziców względem dzieci. Najsurowszym środkiem ingerencji w sprawowanie władzy jest jej pozbawienie przez sąd. W przypadku gdy władza jest nieprawidłowo sprawowana, sąd może zdecydować o jej ograniczeniu, zawieszeniu lub pozbawieniu.

Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się odpowiednio rozwijać. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko czuje się bezpiecznie, jest pewne siebie, ufne wobec rodziców, a także otwarte wobec innych ludzi, zachowuje się przy tym swobodnie. Rodzina ma ogromne znaczenie dla życia i prawidłowego rozwoju dziecka, które jest całkowicie uzależnione od świata dorosłych. Rodzina pozostaje dla ogromnej większości dzieci i dorosłych podstawowym zespołem wspólnoty życia. Dla wielu dom staje się podporą emocjonalną, ostoją bezpieczeństwa psychicznego. Rodzina kształtuje postawy, kieruje poznawanie przez dziecko procesów przyrody i kultury, zjawisk i faktów otaczającego świata. Wraz z rozwojem dziecka zmienia się też mechanizm identyfikacji. Dominuje głównie świadomy wybór i decyzja. Jeśli rodziców łączy z dziećmi żywa więź emocjonalna wiek nastolatka nie potrafi zaburzyć porozumienia między nimi oraz zaprzepaścić tego, czego go nauczyli.

Jednakże współczesna rodzina jest poddawana presji czynników wewnętrznych, zewnętrznych i ulega często naciskowi i przestaje funkcjonować w sposób prawidłowy. Istnieją różne formy rodziny, rozróżniane według odmiennych kryteriów.

Współczesne społeczeństwa wykształciły tzw. alternatywne formy rodziny takie jak:

- a. rodzina niepełna,
- b. rodzina zastępcza,
- c. rodzina zrekonstruowana,
- d. rodzinny dom dziecka.

Współczesna rodzina nie ma już monopolu wychowawczego. Dzieci i młodzież są w znacznie większym stopniu niż dawniej wychowywane przez szkołę, ośrodki publicznej rekreacji, organizacje młodzieżowe. Pozostaje nadal duże, charakterystyczne dla naszych czasów, oddziaływanie prasy, książki, radia, telewizji i filmu. Jednak mimo wszystkich tych wpływów funkcja rodziny w kształceniu postaw i osobowości dziecka pozostaje nadal niezwykle ważna i istotna.

Należy podjąć prawidłowo ukierunkowaną pracę z rodziną biologiczną, aby zapobiec rozerwaniu więzi rodzinnych i zabraniu dzieci z domu rodzinnego. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich dostępnych i możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Optymalny rozwój dziecka ma miejsce wtedy, gdy spektrum jego potrzeb zaspokajane jest w jak najdłuższym okresie. Odnoszące sukces rodzicielstwo opiera się na zdrowych, pełnych wzajemnego szacunku i długotrwałych relacjach z dzieckiem. Rodzina jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym dziecko przychodzi na świat. Warunkiem powodzenia w kształtowaniu charakteru i osobowości dziecka jest więź wewnątrzrodzinna, czyli to wszystko, co dzieje się między członkami rodziny. Od wychowania w rodzinie głównie zależy czy dziecko sprosta czekającym je w życiu obowiązkom. Rodzina bowiem oddziałuje na dziecko bardzo długo - od urodzenia, aż do samodzielności

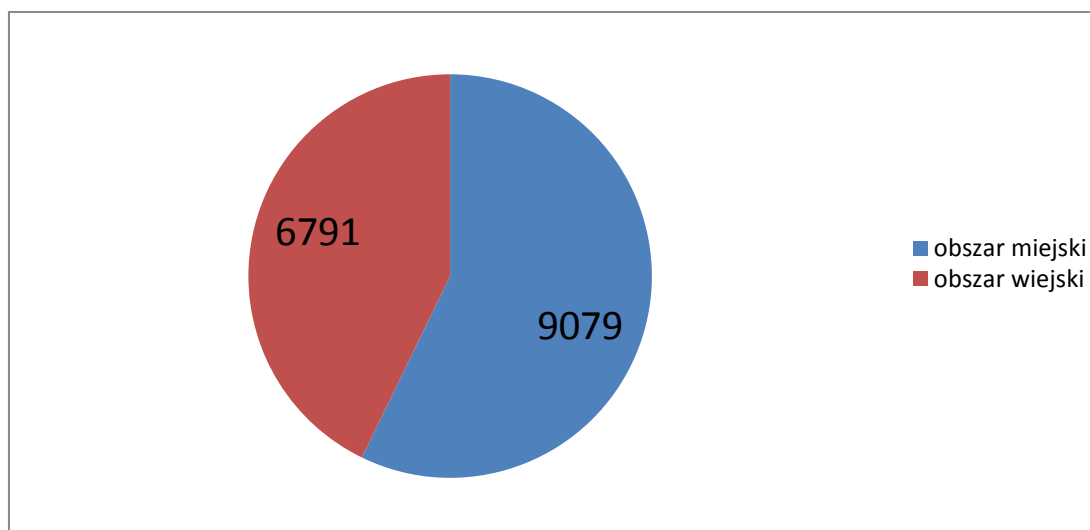
Podsumowując - wychowanie zależy zarówno od wpływów i ścisłej współpracy instytucji specjalnie powołanych przez społeczeństwo do realizacji zadań wychowawczych, w dużej mierze od rodziny oraz od środowiska społecznego wychowanków.

### **III. Diagnoza - stan problemu**

Gmina Sępólno Krajeńskie położona jest w województwie kujawsko – pomorskim, w powiecie sępoleńskim, graniczy z Gminami: Tuchola, Kęsowo, Kamień Krajeński, Lipka, Więcbork, Sośno, Gostycyn. Siedzibą władz samorządowych gminy Sępólno Krajeńskie jest miasto Sępólno Krajeńskie.

Gminę Sępólno Krajeńskie zamieszkuje 15.870 osób (dane z Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Sępólnie Krajeńskim, stan na dzień 31 sierpnia 2015r.)

- obszar miejski zamieszkuje 9.079 osób – 57,21%
- obszar wiejski zamieszkuje 6.791 osób – 42,79%



Pozostawienie rodzin bez odpowiedniego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej będzie skutkowało wzrostem dalszej degradacji rodzin, a wynikiem tego będą różnorodne konsekwencje, którymi najbardziej zagrożone są małe dzieci.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych.

Rodzina dysfunkcyjna to taka, która nie zaspokaja niezbędnych społecznych i psychicznych potrzeb swoich członków, która nie potrafi rozwiązywać własnych problemów, sytuacji kryzysowych przez co nie jest w stanie wypełniać swoich funkcji. Przyczyny dysfunkcji są różne, zazwyczaj należą do nich: przemoc, uzależnienie, ubóstwo, bezrobocie. Atmosfera w takiej rodzinie jest cały czas napięta, wszystko jest narzucane, nie można wyrażać swoich myśli, pragnień, uczuć. Najwięcej szkód w takich rodzinach ponoszą dzieci, które narażane są na szereg negatywnych emocji. Dzieci boleśnie odczuwają odrzucenie i wyobcowanie uczuciowe. Rodziny dysfunkcyjne stwarzają dla małych dzieci ogromne zagrożenie.

Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na stresy, wiadomo jednak, że największe problemy stwarza alkoholizm i narkomania rodzica, przemoc we wzajemnych relacjach, wykorzystywanie oraz zaniedbywanie. Zgodnie z koncepcją rodziny jako systemu, zmiana zachodząca w którymkolwiek z elementów ma wpływ na wszystkie pozostałe.

Należy pamiętać, że więzi rodzinne są zawsze bardzo silne i to nawet w rodzinach patologicznych. W podświadomości każdego człowieka tkwi obawa przed utratą fundamentu, gruntu, jaki stanowi rodzina. Dzieci z domów dziecka, ludzie samotni, porzuceni, często oddaliby wszystko, zgodziliby się na poniżanie i okropne warunki socjalne byle tylko mieć rodzinę. Nieletni potrzebują prawidłowych wzorców, kiedy nie dostarcza ich matka, ojciec czy opiekun są zmuszone szukać ich gdzieś indziej.

Jak pisze John Bradshaw w książce "Zrozumieć rodzinę": „Rodzina dysfunkcyjna jest stworzona przez dysfunkcyjne małżeństwo, takie małżeństwa zaś tworzą dysfunkcyjne osoby, które odnajdują się wzajemnie i łączy ze sobą. Jednym z tragicznych faktów jest to, że osoby dysfunkcyjne prawie zawsze znajdują inną osobę, która działa albo na tym samym, albo na większym poziomie dysfunkcji”.

Pracownicy socjalni jak i również asystenci rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim w ramach wykonywania swoich obowiązków zawodowych podejmują działania zmierzające do poprawy funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych, które borykają się z różnorodnymi problemami. Główne problemy to m.in: ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, przemoc, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Działania pracowników ośrodka przede wszystkim zmierzają do przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania swoich ról i opierają się na zmianie negatywnych

zachowań oraz poszukiwaniu rozwiązań w trudnych sytuacjach. Rodzinom, które nie są w stanie poradzić sobie w sytuacjach kryzysowych, nie wiedzą jak poradzić sobie z problemem udzielane jest poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, prawne, rodzinne, socjalne, socjoterapeutyczne).

Poniżej przedstawione są najczęstsze powody, dla których wymagana jest interwencja w pomocy społecznej (2013r. i 2014r.)

**Powody przyznania pomocy w latach 2013-2014**

Powody trudnej sytuacji życiowej	2013 rok		2014 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	281	845	250	740
Bezdomność	15	16	8	8
Potrzeba ochrony macierzyństwa	47	268	40	221
w tym : wielodzietność	23	152	18	119
Bezrobocie	339	1092	313	989
Niepełnosprawność	216	650	191	539
Długotrwała lub ciężka choroba	235	690	210	605
<b>Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego</b>	<b>57</b>	<b>238</b>	<b>47</b>	<b>193</b>
Przemoc w rodzinie	25	88	20	77
Alkoholizm	70	163	54	124

źródło: opracowania własne MPiPS-03-R

Ważnym problemem społecznym naszej gminy, jak również całego powiatu sępoleńskiego pozostaje nadal bezrobocie.

Z danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim wynika, iż w okresie ostatnich 3 miesięcy stopa bezrobocia w powiecie zmniejszyła się, zarejestrowanych jako osoby bezrobotne było:

- na dzień 31 lipca 2015r. – 2.686 osób bezrobotnych, tj. 19,4%
- na dzień 31 sierpnia 2015r.- 2.475 osób bezrobotnych, tj. 18,1%
- na dzień 30 września 2015r. – 2.359 osób bezrobotnych tj. 17,4%

Szczególnie niekorzystny wpływ na jednostkę oraz rodzinę ma długotrwałe bezrobocie. Pozostawanie bez pracy powoduje ubożenie rodzin i często jest przyczyną powstawania szeregu dysfunkcji (przemoc, alkoholizm).

Zdefiniowane problemy rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim oraz analiza zgromadzonych danych pozwoliły na określenie adresatów, kierunków działań oraz priorytetów do realizacji programu na



najbliższe trzy lata. Niniejszy program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodzinami na terenie gminy Sępólno Krajeńskie.

**Liczba dzieci z terenu gminy Sępólno Krajeńskie umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2013 i 2014**

1.		2013	2014
Liczba dzieci z terenu Powiatu Sępoleńskiego umieszczonych w placówkach (po raz pierwszy)	ogółem	7	6
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	0	3
2.			
Liczba dzieci z terenu Powiatu Sępoleńskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych (po raz pierwszy)	ogółem	10	6
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	5	5
3.			
Liczba rodzin zastępczych na terenie Powiatu Sępoleńskiego	ogółem	51	50
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	17	17
4.			
Ogólna liczba dzieci z terenu Powiatu Sępoleńskiego przebywających w placówkach (bez względu na okres umieszczenia) na terenie Powiatu Sępoleńskiego i innych powiatów	ogółem	54	46
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	20	20
5.			
Ogólna liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych (bez względu na okres umieszczenia) na terenie Powiatu Sępoleńskiego i innych powiatów	ogółem	100	97
	z tego teren Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie	28	30

źródło: opracowania własne na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Sępólnie Kr. z siedzibą w Więcborku

Analiza powyższych danych wskazuje, iż istotne jest podjęcie odpowiednich rozwiązań, które zminimalizują problem i będą miały charakter prewencyjny i profilaktyczny. Na terenie funkcjonowania tut. Ośrodka problem związany z zagrożeniem umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest bardzo widoczny.

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i za które Gmina Sępólno Krajeńskie zgodnie z podpisanymi porozumieniami z Powiatem Sępoleńskim musi ponosić częściową odpłatność za ich pobyt. Kwota ta jest uzależniona od czasookresu pobytu (szczegółowy opis sposobu finansowania zawarty jest na stronie 3 gminnego programu wspierania rodziny).

**Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, za które Gmina Sępólno Krajeńskie zgodnie z podpisanymi porozumieniami zobowiązana jest do ponoszenia częściowej odpłatności**

2012		2013		2014	
rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe)	placówki opiekuńczo-wychowawcze	rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe)	placówki opiekuńczo-wychowawcze	rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe)	placówki opiekuńczo-wychowawcze
<b>4</b>	<b>1</b>	<b>3</b>	<b>0</b>	<b>5</b>	<b>2</b>

źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS Sępólno Krajeńskie

W 2012 roku 5 dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej, w 2013 roku 3 dzieci umieszczono w pieczy, natomiast w 2014 roku umieszczono w pieczy zastępczej 7 dzieci, łącznie to 15 dzieci, za które Gmina Sępólno Krajeńskie ponosi częściową odpłatność za pobyt w rodzinie zastępczej lub placówce (2012r. 2013r. i 2014r.).

Ważne jest podejmowanie stosownych rozwiązań, które będą miały na celu przede wszystkim zapobieganie rozszerzaniu się problemu oraz jego systematyczne niwelowanie. Udzielanie pomocy nie powinno ograniczać się tylko do sytuacji kryzysowych. Należy podejmować działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym. Istotą działań pomocowych powinno być przede wszystkim przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy. Praca z rodziną biologiczną należy do zadań własnych gminy, natomiast pieczę zastępczą organizuje powiat. Jednym z nowatorskich rozwiązań jest wprowadzenie do systemu pomocy społecznej funkcji asystenta rodziny.

Asystent rodziny ma być bliżej rodziny i jej problemów, a jego elastyczny, nienormowany czas pracy (zatrudnienie w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy albo umowy o świadczenie usług) powinien być dostosowany do realnych potrzeb rodziny.

Praca asystenta rodzinnego ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności osoba pełniąca tę funkcję dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin – mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych czy prawnych (pomaga w wyrobieniu dokumentów, przygotowaniu pism urzędowych, uzyskaniu zasiłku celowego i ubezpieczenia zdrowotnego, nawiązaniu kontaktu z pracownikami socjalnymi, poradniami specjalistycznymi i konsultantami prawnymi, towarzyszy w kontaktach z odpowiednimi instytucjami itp.). Ponadto pomaga też w rozwiązaniu problemów psychologicznych podopiecznych (emocjonalnych, rodzinnych) i w razie potrzeby kieruje ich na odpowiednią terapię. Asystent wspiera również swoich podopiecznych w podejmowaniu aktywności społecznej, stara się łagodzić ewentualne konflikty

z sąsiadami i rodziną. Do jego zadań należy też motywowanie podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub kontynuowania nauki, ukierunkowanie w wyborze odpowiedniej szkoły lub kursów zawodowych, przełamywaniu kompleksów pojawiających się w trakcie nauki.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci. Jego praca ukierunkowana jest przede wszystkim na przeciwdziałaniu konieczności umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka do domu rodzinnego.

Asystent rodziny pracuje z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub innym miejscu wskazanym przez rodzinę.

Należy podkreślić fakt, iż asystent rodziny nie pracuje jedynie z rodzinami biologicznymi mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze i zagrożonymi odebraniem dziecka, ale również z rodzinami, którym ograniczono już prawa rodzicielskie poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Liczba rodzin pozostających pod opieką asystenta uzależniona jest od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może być większa niż 15.

Aktualnie Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim zatrudnia **3 asystentów rodziny** w systemie zadaniowym.

***Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz liczbę rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę w latach 2013-2014***

	<b>2013</b>	<b>2014</b>
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, ogólnie:	37	35
z tego:		
zamieszkujących na terenach wiejskich:	21	20
Liczba rodzin, z którymi asystenci rodziny zakończyli współpracę ogólnie:	9	8
z tego:		
ze względu na osiągnięcie celów	6	2
ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę, brak współpracy	0	1
ze względu na zmianę miejsca zamieszkania (poza teren miasta i gminy Sępólno Krajeńskie)	3	5
Liczba rodzin, w których asystent rodziny został przyznany postanowieniem sądu	2	6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS Sępólno Krajeńskie

Powyższe dane wskazują, iż na terenie miasta i gminy Sępólno Krajeńskie jest wiele rodzin, które wymagają pomocy i wsparcia. Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia przez wykwalifikowaną w tym zakresie

kadre. Niektóre rodziny objęte są wsparciem asystenta od 2012 roku do nadal z uwagi na złożoność problemów w tych rodzinach. W przypadku jednej rodziny, która została objęta wsparciem asystenta rodziny od kwietnia 2014r. doszło do sytuacji odebrania pięciorga dzieci i umieszczenia ich w dwóch rodzinach zastępczych. W trzech rodzinach asystent został wprowadzony z uwagi na fakt przebywania dzieci w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej, a rolą asystenta miały być działania umożliwiające powrót dzieci do rodziny biologicznej. Z uwagi na brak współpracy ze strony powyższych trzech rodzin zakończono asystenturę w 2015r.

Do pracy z asystentem rodziny w głównej mierze kierowane są te rodziny, u których istnieje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny te borykają się z wieloma problemami, a ich trudna sytuacja jest często wynikiem kilkuletnich zaniedbań. W 2014 roku aż w 6 rodzinach sąd wydał postanowienie o zobowiązaniu rodziny do współpracy z asystentem. Rodziny te wcześniej nie współpracowały z pracownikiem socjalnym oraz asystentem, pozostawały bierne w swoich postawach i dlatego sprawa została skierowana do sądu.

Ważnym faktem jest to, że wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Pomoc rodzinom ma na celu przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról społecznych i opiekuńczo-wychowawczych.

Do zadań asystenta rodziny należy również:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 4) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 5) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą.

Lokalny system wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, aby przynosił pożądane efekty musi szczególnie naciskać na profilaktykę oraz pracę z rodziną biologiczną.

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

Pomoc rodziny wspierającej może dotyczyć różnych aspektów życia, w szczególności:

- organizowania czasu wolnego dzieciom,
- wypracowania nawyku wspólnego spędzania czasu przez członków rodziny,
- pomocy w nauce,
- wskazówek dotyczących wychowania dzieci,
- oraz wydawałoby się oczywistych dla rodzin czynności takich jak: nauka gotowania, sprzątanía, utrzymania higieny osobistej czy racjonalnego prowadzenia budżetu domowego.

Rodzina wspierająca powinna współpracować z asystentem rodziny. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Z powyższą rodziną zawarta jest umowa, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzieleniem pomocy zgodnie z art. 29 ust 2 ustawy o wspieraniu rodziny. Umowę zawiera wójt lub kierownik ośrodka pomocy społecznej do tego upoważniony (art. 31 ust.1 i 2 ustawy). Gmina Sępólno nie współpracuje z żadną rodziną wspierającą (brak chętnych).

Nieodpłatne wsparcie w zakresie terapeutyczno-edukacyjnym daje dzieciom i ich rodzicom świetlica terapeutyczna, która działa na terenie gminy Sępólno Krajeńskie od 1995 roku jako placówka wsparcia dziennego. Powstała z inicjatywy grupy pedagogów chcących pomóc dzieciom wychowującym się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju. Świetlica organizuje i prowadzi zajęcia opiekuńcze, socjoterapeutyczne i psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych i gimnazjalnych. Wychowankowie mają możliwość spędzania tam wolnego czasu z dala od ryzykownych zachowań oraz otrzymują pomoc w rozwiązywaniu trudności związanych z nauką, trudności osobistych i emocjonalnych. W 2014 roku łącznie z różnych zajęć oferowanych przez świetlicę terapeutyczną skorzystało 65 dzieci.

Ważnym elementem polityki edukacyjnej i integracyjnej umożliwiającej prawidłowy rozwój dziecka jest uczęszczanie do żłobka i klubu dziecięcego, które w Sępólnie Krajeńskim działają od 5 września 2013 roku jako Centrum Małego Dziecka i Rodziny. Dodatkowo na terenie miasta działają 2 przedszkola, które w dzieciach wspierają rozwój w sferze społecznej i poznawczej. W szkołach na terenie gminy są również oddziały przedszkole.

***Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci w poszczególnych placówkach oświatowych***

<b>Lp.</b>	<b>Placówka oświatowa</b>	<b>Liczba dzieci</b>
1.	Żłobek w Sępólnie Krajeńskim	54
2.	Klub Dziecięcy w Sępólnie Krajeńskim	24

3.	Gminne Przedszkole nr 1 w Sępólnie Krajeńskim	110
4.	Gminne Przedszkole nr 2 w Sępólnie Krajeńskim	131
5.	Oddział przedszkolny w Zespole Szkół nr 1 w Sępólnie Krajeńskim	20
6.	Oddział przedszkolny w Zespole Szkół nr 3 w Sępólnie Krajeńskim	17
7.	Oddział przedszkolny w Zespole Szkół w Lutowie	20
8.	Oddział przedszkolny w Zespole Szkół w Wałdowie	16
9.	Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Wiśniewie	16
10.	Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Zalesiu	17
11.	Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Zbożu	18
<b>Razem:</b>		<b>443</b>

źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z placówek oświatowych (stan na 30.06.2015r. – centrum małego dziecka, stan na 30.09.2015r.- zakład obsługi oświaty samorządowej)

Z uwagi na duże zainteresowanie umieszczeniem przez rodziców dzieci w żłobku i klubie dziecięcym w 2015 roku rozpoczęto jego rozbudowę celem uzyskania dodatkowych 20 miejsc.

#### **IV. Cele Programu**

##### **Cel główny**

***Stworzenie warunków umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu przez służby pomocowe***

##### **Cele szczegółowe**

1. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin.
2. Zapewnienie rodzinom mającym trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wsparcia i pomocy asystenta rodziny.
3. Szeroka współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny.
4. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej poprzez wprowadzenie w rodzinę asystenta rodziny.

5. Wzrost społecznej świadomości roli rodziny jako podstawowego środowiska funkcjonowania człowieka.
6. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych i monitorowanie środowisk rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji.
7. Szkolenia i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadry pomocy społecznej.

#### **V. Odbiorcy Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018**

1. Dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem i niedostosowaniem społecznym.
2. Rodziny przeżywające trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym:
  - Rodziny niepełne
  - Rodziny wielodzietne
  - Rodziny z dziećmi przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi
  - Małoletnie matki
  - Rodziny zmagające się z trudnościami wychowawczymi
3. Rodziny gdzie występuje przemoc i alkoholizm.
4. Przedstawiciele instytucji i służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

#### **VI. Oczekiwane rezultaty z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018**

1. Ograniczenie liczby dzieci trafiających do instytucjonalnych form pieczy zastępczej.
2. Zwiększenie współpracy różnych grup społecznych, instytucji i organizacji pozarządowych.
3. Podniesienie kwalifikacji zawodowych zatrudnionych asystentów rodzin poprzez udział w szkoleniach, kursach oraz samokształceniu.
4. Objęcie wsparciem asystenta rodziny środowisk przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
5. Zwiększenie kompetencji rodzicielskich u rodzin objętych asystenturą.
6. Kierowanie dzieci do placówki wsparcia dziennego – świetlica terapeutyczna.
7. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, wieloprotblemowych.
8. Wsparcie dla rodzin, które mają trudną sytuację finansową – z systemu zabezpieczenia socjalnego.
9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie ustalania działań mających na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej.

**VII. Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018**

**Harmonogram realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 został przedstawiony w formie poniższej tabeli.**

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Okres realizacji	Wskaźniki
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pomocy i wsparcia asystenta rodziny	OPS	lata 2016-2018	Liczba rodzin
2.	Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny	OPS, RCRS Toruń, PCPR	lata 2016-2018	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów, liczba uczestników
3.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego m.in. pedagogicznego, prawnego, psychologicznego, poradnictwa rodzinnego, socjoterapeutycznego	OPS, Punkt Interwencji Kryzysowej działający przy OPS w Sępólnie Krajeńskim, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sępólnie Kraj., Świetlica Terapeutyczna w Sępólnie Krajeńskim	lata 2016-2018	Liczba konsultacji, liczba osób, które skorzystały z porad
4.	Stała współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny poprzez organizację spotkań, konsultacji	OPS	lata 2016-2018	Liczba spotkań, konsultacji, liczba uczestników
5.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności poprzez tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	Burmistrz Sępólna Krajeńskiego, OPS	lata 2016-2018	Liczba rodzin wspierających
5.1	Finansowanie kosztów, o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z uwagi na realizację pomocy przez rodziny wspierające	Gmina Sępólno Krajeńskie, OPS	lata 2016-2018	Liczba rodzin wspierających
5.2	Organizacja i finansowanie szkoleń dla rodzin wspierających	Gmina Sępólno Krajeńskie, OPS	lata 2016-2018	Liczba szkoleń dla rodzin wspierających
6.	Współfinansowanie zgodnie z ustawą pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym	Gmina Sępólno Krajeńskie, OPS	lata 2016-2018	Liczba umieszczonych dzieci



7.	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego oraz zapewnienie w niej miejsc dla dzieci – Świetlica Terapeutyczna	Gmina Sępólno Krajeńskie, Świetlica terapeutyczna, OPS	lata 2016-2018	Liczba dzieci, ilość miejsc
8.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci z rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej lub zagrożonych kryzysem	OPS, Policja, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego	lata 2016-2018	Liczba monitorowanych rodzin
9.	Współpraca z sądami i ich organami pomocniczymi oraz innymi instytucjami w zakresie oceny sytuacji dziecka wychowującego się w rodzinie niewydolnej wychowawczo lub umieszczonego w pieczy zastępczej	Sąd Rejonowy w Tucholi, kuratorzy zawodowi i społeczni, OPS, PCPR-y, Placówki oświatowe	lata 2016-2018	Liczba monitorowanych rodzin
10.	Wspieranie rodzin wielodzietnych- realizacja rządowego programu (Karta Dużej Rodziny)	Gmina Sępólno Krajeńskie, OPS	lata 2016-2018	Liczba rodzin, które otrzymały KDR
11.	Kierowanie dzieci szczególnie z rodzin dysfunkcyjnych, wieloprotymowych na obozy i kolonie	Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, OPS, Świetlica terapeutyczna	lata 2016-2018	Liczba dzieci

### **VIII. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy Sępólno Krajeńskie**

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim,
2. Punkt Interwencji Kryzysowej działający przy OPS w Sępólnie Krajeńskim,
3. Urząd Miejski w Sępólnie Krajeńskim,
4. Zespół Interdyscyplinarny działający przy OPS w Sępólnie Krajeńskim,
5. Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim,
6. Centrum Kultury i Sztuki w Sępólnie Krajeńskim,
7. Placówka wsparcia dziennego – Świetlica terapeutyczna w Sępólnie Krajeńskim,
8. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sępólnie Krajeńskim,
9. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Krajeński Ośrodek Rehabilitacji Terapii Uzależnień od Alkoholu i Narkotyków oraz Profilaktyki "JANTAR" w Sępólnie Krajeńskim,
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim,
11. Placówki oświatowe,
12. Centrum Sportu i Rekreacji w Sępólnie Krajeńskim,
13. Świetlice wiejskie,

14. Biblioteka Publiczna w Sępólnie Krajeńskim,
15. Centrum Małego Dziecka i Rodziny w Sępólnie Krajeńskim,
16. Organizacje pozarządowe,
17. Placówki ochrony zdrowia.

**IX. Źródła finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018**

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

1. Środki własne gminy:
  - a. zaplanowane na dany rok budżetowy,
2. Dotacje z budżetu państwa.
3. Środki unijne.

**X. Monitoring przebiegu Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018**

Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim będzie corocznie przedkładał sprawozdanie z realizacji programu i osiągniętych efektów w rocznym sprawozdaniu z działalności Ośrodka.

Monitoring Programu będzie odbywał się poprzez coroczną ocenę i analizę skuteczności podejmowanych działań.

Koordynatorem realizacji Programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim.